

ความเป็นมาและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ชนชาติไท เป็นชนชาติที่รุ่งเรืองมาแต่โบราณ เคยมีการปกครองเป็น
ปึกแผ่นแน่นอนนามมาแล้วกว่า 4,000 ปี¹ ชนชาติไทยมีมากหลายเผ่า เช่น ไทลื้อ
ไทเขิน ไทอาหม เป็นต้น แต่ละเผ่าก็มีสังคม วัฒนธรรม ประเพณี เป็นเอกลักษณ์
ของตน นอกเหนือจากเอกลักษณ์ต่างวัฒนธรรมที่เป็นไทเหมือนกัน

ไทลื้อเป็นชนเผ่าหนึ่งที่มีถิ่นฐานกระจายอยู่หลายแห่ง เป็นชนเผ่าไท
เผ่าหนึ่งที่อยู่ใกล้ประเทศไทยมาก เพราะถ้าวิเคราะห์เส้นทางตรงบนแผนที่จะพบว่า
เนื่องจากอำเภอแม่สายขึ้นไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 100 กม. ก็จะถึง
เมืองยองคินแดนของไทลื้อในเขตพม่าและจากเมืองยองขึ้นไปประมาณ 100 กม. ก็จะ
ถึงเมืองเชียงรุ่ง ซึ่งเป็นดินที่อยู่ของชาวไทลื้อ คือ ในแคว้นสิบสองปันนา ประเทศจีน²

ถ้ามาเป็นดินแดนที่มีชนเผ่าไทหลายกลุ่มอาศัยอยู่ หลังจากหลักฐานทาง
โบราณคดีและประวัติศาสตร์ บอกให้เราทราบว่า การทำสงครามในสมัยโบราณก่อให้เกิด
เกิดการกระจายชาติพันธุ์ของมนุษย์ชาติ เช่นดังปรากฏในพงศาวดาร กรุงรัตนโกสินทร์ว่า

"จุลศักราช 1165 พระยาเชียงใหม่ กาวิละ พระยานครลำปางคงพิศัย
เจ้านาญาคีพี่น้องกับเจ้าฟ้าเมืองน่าน เกณฑ์กองทัพไปตีเมืองเชียงแสน เมืองของ
แตกกระจัดกระจาย จุกไฟเผาบ้านเรือนกวาดค้อนครอบครัวชายหญิงใหญ่น้อย ช้าง
ม้า กระบือ ฯลฯ มาไว้ในเมืองเชียงใหม่ ลำปาง"

¹ วิลเลียม คลิฟตัน คีคส์, ไทย หน้า 163. (อ้างอิงมาจากหน้าของ
หนังสือชื่อ ไวยากรณ์ไทยไท ของนายสิลเว)

² หวี สว่างบุญญาภรณ์, ตำนานเมืองยอง (เชียงใหม่ : ทรัพย์การพิมพ์,
2527), หน้า 12.

"จุลศักราช 1168 ปีชลาอัฐศก พระยาราชวงศ์คำพัน เมืองเชียงใหม่ พระยาอุปราชหมื่นคำ เมืองลำปาง เกณฑ์กองทัพเมืองเชียงใหม่ เมืองลำปาง ยกขึ้นไปตีเมืองเชียงรุ่ง ใต้รับพุ่งกับหม่า ลาว ลื้อ พลเมืองหลายครั้ง เจ้าเมืองเชียงรุ่ง กับท้าวพระยาสิบสองปันนา ก็ยอมอ่อนน้อมเป็นข้าของขัตติย์มา กรุงเพทฯ"¹

หรือในสมัยพระยาเจียง เจ้าเมืองพะเยา ไล่ขยายดินแดนออกไปถึงเมืองแก้ว แคว้นสิบสองปันนา และได้มีการกวาดค้อนผู้คนขึ้นมาช่วยสร้างความเป็นปึกแผ่นให้บ้านเมือง

นอกจากสงครามแล้ว ยังมีชาวไทลื้อบางกลุ่มอพยพจากถิ่นฐานเข้ามาอยู่ทางตอนเหนือของประเทศไทย เช่น ในจังหวัดเชียงราย พะเยา เชียงใหม่ น่าน ฯลฯ ดังนั้นดินแดนล้านนาจึงมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของชนที่อาศัยอยู่

เมื่อมีการอยู่ร่วมกันหลายชนหลายเผ่าก็ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมขึ้น ซึ่งถ้าชนเผ่าใดไม่รักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนไว้ก็จะวิบัติถึงกับสูญชาติไป เช่น ไทยอาหมสูญหายกลายเป็นแขกฮินดูไป² และสุจิตต์ วงษ์เทศ ก็ได้กล่าวถึงไทยอาหมว่า "กลุ่มที่เรียกตนเองว่า อาหมนั้น เป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุด และประสมประสานวัฒนธรรมพื้นเมือง เป็นชาวฮินดูเสียเกือบจะเรียกได้ว่าทั้งหมดแล้ว และส่วนมากนับถือศาสนาฮินดู แต่เป็นฮินดูอย่างไทย ๆ คือ ไม่เคร่งครัดนัก แม้ลักษณะวัฒนธรรมที่เห็นจากภายนอกจะเปลี่ยนแปลงไป และเรียกตัวเองว่า เป็นชาวอัสสัม (ASSAMESE) แต่ทุกคนก็ตระหนักแก่ใจดีว่า บรรพบุรุษที่เริ่มแรกตั้งถิ่นฐานนั้นเป็นเผ่าไทย ทั้งนี้ถึง

¹ บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, เชียงใหม่และภาคเหนือ (กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, 2504) หน้า 157.

² พระยาอนุমানราชธน, ไทย-จีน (พิมพ์แจกในงานปลงศพ นายหลี่ เสรีโยธาโกเศศ 2479), หน้า 33.

แม้ว่าจะแต่งกายอย่างอินเดีย ก็ยังคงสืบทอดวิถีชีวิตแบบไทยเอาไว้ได้ บางกลุ่มในบางหมู่บ้านจะยังคงรักษาจารีตไทยเกี่ยวกับการนับถือผี”¹

นอกจากไทยอาหมแล้ว ไทยเผ่าอื่นบางเผ่าที่มีสภาพเช่นเดียวกัน เช่น ไทลื้อ รัตนพร เศรษฐกุล กล่าวไว้ว่า “ไทลื้อ บ้านเมืองลวง อ.คอยสะแก็ค จ.เชียงใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ทันสมัยมากขึ้น การได้รับหนังสือสารความ เป็นไปของชุมชนอื่น ๆ ทำให้ชาวบ้านเมืองลวง พยายามที่จะพัฒนาตนเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมากขึ้น” และยังได้ให้ความคิดเห็นที่น่าสนใจว่า “หากคนรุ่นหลังมองเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงาม และพยายาม สืบหาคคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ต่อไป โดยไม่นำความลึกลับทางวัตถุนิยมเข้ามาเป็นเครื่อง วัดความก้าวหน้าของสังคม ก็จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ชาวลื้อบ้านเมืองลวงไม่สูญเสีย เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมทางวัฒนธรรมของตนไป”²

การศึกษาถึงสังคมและวัฒนธรรมของไทลื้อ นอกจากจะทำให้ทราบความ เป็นไปของชนเผ่าลื้อแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นภาพรวมของชนเผ่าไททั้งหมดด้วย และ การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับชนเผ่าไทยทุกเผ่าจะช่วยทำให้ปัญหาเรื่องความเป็นมาของชน เผ่าไทกระจ่างชัดขึ้น คณะผู้ทำการวิจัยจึงเห็นความจำเป็นที่จะทำการวิจัยเรื่องนี้

¹ สุจิตต์ วงษ์เทศ, “ทิวทางวิชาการหรือทิวหลอก” ศิลปวัฒนธรรม 5, (มีนาคม 2528), หน้าพิเศษ 15.

² รัตนพร เศรษฐกุล และคณะ, การสำรวจทางชาติพันธุ์ของชนเผ่าไท ในลุ่มแม่น้ำปิง จังหวัดเชียงใหม่, (2526 - 2527) หน้า 77 และ 81.

จุดประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมของไหล่อ
2. เพื่อศึกษาว่า สังคมและวัฒนธรรมอะไรบางอย่างที่ไหล่อยังคงอนุรักษ์ไว้ และอนุรักษ์ไว้เพราะเหตุใด
3. เพื่อศึกษาว่าสังคมและวัฒนธรรมอะไรบางอย่างที่ไหล่อเลิกปฏิบัติแล้ว และเลิกปฏิบัติเพราะเหตุผลอะไร
4. เพื่อศึกษาประชากรไหล่อต่างวัย ต่างระดับการศึกษา มีเหตุผลในการอนุรักษ์หรือเลิกปฏิบัติต่างกันหรือไม่อย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมของไหล่อ
2. ได้ทราบถึงสังคม วัฒนธรรมของไหล่อที่ยังคงอนุรักษ์ และเหตุผลที่อนุรักษ์
3. ได้ทราบถึงสังคม วัฒนธรรมดั้งเดิมของไหล่อที่เลิกปฏิบัติแล้ว และเหตุผลที่เลิกปฏิบัติ
4. ได้ทราบว่า ประชากรไหล่อต่างวัย ต่างระดับการศึกษา มีเหตุผลในการอนุรักษ์หรือเลิกปฏิบัติที่เหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร
5. จะเป็นการบันทึกข้อมูลทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เกี่ยวกับไหล่ออันเป็นชนกลุ่มน้อย ซึ่งนับวันจะมีแต่จะถูกระงับวัฒนธรรมของชนกลุ่มอื่นกลืนหายไป
6. จะเป็นการเปรียบเทียบสังคมและวัฒนธรรมไหล่อ ในงานวิจัยที่ได้มีศึกษาไว้แล้ว
7. จะเป็นแนวทางในการศึกษาสังคมและวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่น ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

8. จะเป็นแนวทางที่ดีและเหมาะสมในการพัฒนาชุมชนกลุ่มน้อย
9. จะช่วยสร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดขึ้นในสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับไทลื้อไว้ดังนี้ :-

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ได้เขียนหนังสือ ไทลื้อสองปันนา เป็นเรื่องราวของคนไทยในมณฑลยูนนานประเทศจีน บรรยายถึงสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ คำานเมือง ชีวิตความเป็นอยู่ จารีตประเพณี อักษรศาสตร์ ภาษา ศิลปกรรม วรรณคดี ฯลฯ โดยละเอียด

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ได้เขียน ล้อคนไทยในประเทศจีน เป็นเรื่องเป็นราวต่อจากไทลื้อสองปันนา มีการเปรียบเทียบตัวอักษรไทลื้อกับตัวอักษรไทยปัจจุบัน และตัวอักษรล้านนา กล่าวถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยภาคเหนือ ไทลื้อในเมืองไทย ภาคกลาง ไทยภาคอีสาน และไทยภาคใต้ ทำให้เข้าใจเรื่องราวของชาวไทลื้อในประเทศจีนได้มากขึ้น

หลวงนิพนธ์นิติสารัตถ์ ได้เรียบเรียงหนังสือ ชนชาติไทย (The Thai Race) ของหมอค็อคคัก ซึ่งเป็นเรื่องราวการเดินทางของหมอค็อคคักเพื่อเผยแพร่ศาสนาแก่คนไทยในประเทศไทย พม่า และจีน โดยเริ่มเดินทางจากเชียงรายได้ผ่านเชียงตุง เข้าประเทศจีน ระหว่างทางได้พบชนชาติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นไทย จีน เขมร มอญ ลาว ฯลฯ สิ่งหมอค็อคคักได้ประสบมาจึงสะท้อนให้เห็นสภาพสังคม ความเป็นอยู่ ประเพณี วัฒนธรรม รวมทั้งความเป็นมาของชนเผ่าไทยอย่างละเอียด

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ได้เขียน 30 ชาติในเชียงรายได้กล่าวถึงลื้อว่า ลื้อในจังหวัดเชียงรายได้มีถิ่นฐานตั้งเดิมอยู่ในสิบสองปันนา ประเทศจีน แล้วอพยพเข้ามาอยู่ในดินแดนตอนเหนือของประเทศไทย เช่น ในจังหวัดเชียงราย และได้กล่าวถึง

สภาพสังคม วัฒนธรรมของท้องถิ่นที่อยู่ในสิบสองปันนา และในจังหวัดเชียงราย

ชำนาญ รอดเหตุภัย เขียน วรรณกรรมท้องถิ่น เป็นการรวบรวมนิทานท้องถิ่น จำนวน 43 เรื่อง แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม ชนชนวนิยมประเพณี ของท้องถิ่น เช่น ลักษณะของภาษา ชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ และการนับถือศาสนา ฯลฯ

รัตนพร เสชรสุกุล และคณะ เขียน การสำรวจทางชาติพันธุ์ของชนเผ่าไท ในลุ่มแม่น้ำอิง จังหวัดเชียงใหม่ กล่าวถึง ลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ ภาษาพูด อาชีพ และการพัฒนาต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน จนได้รับเลือกให้เป็นหมู่บ้านพัฒนา

ขอบเขตของการวิจัย

1. สังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น ในงานวิจัยนี้ เป็นสังคมและวัฒนธรรมที่วิเคราะห์ได้จากเอกสารเท่านั้น
2. ประชากรที่ใช้ศึกษาเป็นประชากรท้องถิ่น ที่บ้านแม่สาบ อ.สะเมิง จ. เชียงใหม่
3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเป็นผู้ไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พร้อมด้วยผู้ช่วยวิจัยอีก 1 คน
5. การวิเคราะห์ข้อมูล หาความถี่ ค่าร้อยละ ทดสอบไคยไค-สแควร์

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน จึงขอกำหนดคำนิยามเป็นการเฉพาะที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้

1. สังคม คือ ลักษณะที่มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะทั้ง ชายและหญิง มีการตั้งภูมิลำเนาเป็นหลักแหล่ง ณ ที่ใดที่หนึ่งเป็นประจำ เป็นเวลานานพอควร

2. วัฒนธรรม คือ ความรู้สึกนึกคิด การแสดงออก หรือ วิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่มีแบบแผนออกมาเป็นอย่างเดียวกัน
3. สังคมวัฒนธรรมคั้งเกิม คือ สังคมและวัฒนธรรมที่หล่อที่วีเคราะห์ได้จากเอกสารต่าง ๆ
4. ใหล้อ คือ ชนเผ่าไทเผ่าหนึ่ง ที่มีถิ่นฐานในแคว้นสิบสองปันนา และมีบางส่วนที่อพยพมาอยู่ในแคว้นล้านนา

ขั้นตอนการวิจัย

1. ศึกษา สังคม วัฒนธรรมคั้งเกิมของใหล้อ จากเอกสารต่าง ๆ
2. จัดสังคม วัฒนธรรม เป็นหมวดหมู่คั้งนี้ .-
 - สังคม
 1. สถาปนสังคม - ครอบครัวและเครือญาติ
 - เศรษฐกิจ
 - การปกครอง
 - วัฒนธรรม
 - ศาสนา
 2. ชนชั้นในสังคม

วัฒนธรรม

1. คติธรรม คือ วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิต ส่วนใหญ่เป็นเรื่องจิตใจ เช่น ความซนหมั่นเพียร ความสามัคคี ความเสียสละ ความสุภาพอ่อนโยน ความอดทน ซื่อสัตย์ ฯลฯ
2. เนติธรรม คือ วัฒนธรรมทางกฎหมาย รวมทั้ง ขนบธรรมเนียมประเพณี และระเบียบวินัยต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดขึ้น และเป็นที่ยอมรับกัน ว่า มีความสำคัญพอ ๆ กับกฎหมายหรือสำคัญกว่าด้วยซ้ำไป

3. วัตถุประสงค์ คือ วัฒนธรรมทางวัตถุที่เกี่ยวกับการกินอยู่ เครื่องนุ่งห่ม บ้านเรือน ฯลฯ

4. สหธรรม คือ วัฒนธรรมทางสังคม วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การรู้จักทำตนเข้ากับสังคมในวิถีทางที่ชอบ

3. นำข้อมูลในข้อ 2 มาสร้างแบบสัมภาษณ์
4. อบรมผู้ช่วยนักวิจัยเพื่อออกไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง
5. สุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชากรไหลือ โดยแบ่งออกเป็น 2 คำนใหญ่ ๆ คือ
 - 5.1 คำนอายุ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อย คือ
 - อายุ 50 ปีขึ้นไป
 - อายุ 50 - 30 ปี
 - อายุ 30 ปี
 - 5.2 คำนการศึกษา จะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อย เช่นกันคือ
 - ไม่ได้เข้าโรงเรียน
 - สำเร็จชั้นประถมศึกษา
 - สำเร็จสูงกว่าชั้นประถมศึกษา
6. นำแบบสัมภาษณ์จำนวน 220 ชุด ไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง
7. วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่เป็นร้อยละ และทดสอบด้วย ไค-สแควร์
8. รายงานการวิเคราะห์ข้อมูล